

Tárgy: Dunavarsány kétirányú elkerülését biztosító elkerülő utak tanulmánytervének, előzetes vizsgálati dokumentációjának (EVD), engedélyezési és kiviteli terveinek elkészítése			
Megrendelő: 1054 Budapest, Alkotmány utca 5. Levelezési cím: 1033 Budapest, Polgár u. 8-10. E-mail: info@ekm.gov.hu			PST kód: K521.02.
Generáltervező: UVATERV Út-, Vasúttervező Zrt. 1146 Budapest, Hermina út 17. Tel.: (+36-30) 713-9117 E-mail: uvaterv@uvaterv.hu Web: www.uvaterv.hu		Tervszám: 52.705	
		Vezérigazgató: Fehérvári András	
		Műszaki vezérigazgató-h.: Kangyerka Ádám	
Kiemelt Projektvezető: Szánati László 01-0814	Projektvezető: Szolnoki Viktor 16-01203	Főtervező: Pintér Zsolt 01-0479	Projektiroda Irodavezető: Szemenyei Tamás
Szaktervező: UVATERV Út-, Vasúttervező Zrt. 1146 Budapest, Hermina út 17. Tel.: (+36-30) 713-9117 E-mail: uvaterv@uvaterv.hu Web: www.uvaterv.hu		Tervszám: 52.705	
		Vezérigazgató: Fehérvári András	
		Infrastruktúra tervezési igazgató: Gombás Károly	
Felelős tervező: Rétsánné Wessely Dorottya Sz-002/2025	Tervező: Divéky Dóra 01-13880	Tervező: Manev Marinov Borisz 13-15897	Ellenőr: Szilágyiné Gárdonyi Réka 01-15624, Sz-034/2013
Terv tárgya: Dunavarsány kétirányú elkerülését biztosító elkerülő út			
Tervfázis: ELŐZETES VIZSGÁLATI DOKUMENTÁCIÓ			Szállítási ütem jele: V02
Szakág: Környezetvédelem			Szakág jele: EVD
Megnevezés: Előzetes Régészeti Dokumentáció			
Dátum: 2025. november 17.	Méretarány: A4	Rajzszám: 01.03	
Fájl elnevezés: T_00_EVD_01.03_V02			

***ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ
KOCKÁZATELEMZŐ MUNKARÉSZ***

DUNAVARSÁNY KÉTIRÁNYÚ ELKERÜLÉSÉT BIZTOSÍTÓ ELKERÜLŐ UTAK

Az

UVATERV Út., VASÚTTERVEZŐ ZRT.

megrendelésére

készítette:

A

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖZGYŰJTEMÉNYI KÖZPONT

2024

1. AZ ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ TÁRGYA, ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA, KÉSZÍTŐI

1.1. Az ERD munkarész tárgya: Dunavarsány kétirányú elkerülését biztosító elkerülő utak

1.2. A tervezett változtatás helyszíne: Dunavarsány, Taksony, Majosháza, Kiskunlacháza, Délegyháza és Bugyi települések közigazgatási területén

1.3. Az ERD munkarész megrendelője: UVATERV Út-, Vasúttervező Zrt.

1.4. Az ERD munkarész megrendelésének célja: Beruházói, tervezői előzetes kockázatelemzés

1.5. Készítette: Az ERD-t a *Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ* készítette *a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (továbbiakban: Kötv.) és a Kormány, a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Kormányrendeletének (továbbiakban: Korm. R.)* előírásai alapján.

1.6. A tervezett beruházás a 345/2012. (XII. 6.) Korm. rendelet 1. melléklet 1.2.146. alapján a Kormány által nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánított beruházás.

2. RÉGÉSZETI ÉRTÉKVIZSGÁLAT, LELŐHELY-DIAGNOSZTIKAI VIZSGÁLATOK

Az Előzetes régészeti dokumentáció kockázatelemző munkarészének elkészítése során adattári, szakirodalmi, valamint térképészeti adatgyűjtést végeztünk.

A tervezés területe Pest vármegyében, Dunavarsány, Taksony, Majosháza, Kiskunlacháza, Délegyháza és Bugyi települések közigazgatási területén haladnak, a Duna menti síkságon, a Csepeli-sík kistájon, mely nagyrészt ártéri szintű hordalékkúpsíkság. Teraszokkal tagolt felszíne enyhén D, illetve a Duna felé lejt, elhagyott meanderek sűrű hálózata borítja. A pannóniai üledékekre dunai eredetű, durvaszemcséjű folyami üledéksor települt. Az általában 10-20 m vastag, kavicsos rétegsor felszín közeli helyzetű és jó víztározó. A felszín nagy részét holocén képződmények fedik. A kistáj meghatározó vízfolyása a Duna.¹

A vizsgált területről további információt a Budapest – Belgrád vasútvonal munkálatainak régészeti megfigyelése során gyűjtöttünk. A tervezési területen összesen egy, még nyilvántartásba nem vett régészeti lelőhely került elő (Dunavarsány – Varsányi-Turján Ny.), melyet 2592 m² nagyságban tártak fel.

A közhiteles lelőhely-nyilvántartás, a szakirodalmi és térképészeti kutatások során a tervezés által érintett területen és 200 m-es övezetében **11** nyilvántartott régészeti lelőhelyre utaló adatot gyűjtöttünk.

¹ Magyarország kistájainak katasztere I. Szerk.: Marosi S. – Somogyi S. Budapest, 1990. 34-39.

Az azonosított, illetve vizsgált régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az átnézeti és 1-2. sz. térképmelléleteken ábrázoltuk, a térinformatikai állományok a digitális melléklet „Terinformatika” mappájában érhetők el.

3. ÖRÖKSÉGVÉDELMI KOCKÁZATELEMZÉS

3.1. A változtatási szándékok ismertetése

A projekt során Dunavarsány városának északi és déli oldalán is elkerülő út kerül megtervezésre. Az északi elkerülő közel 3 km hosszú lesz, az 52101. j. út és az 5202. j. út között kerül kialakításra. A déli nyomvonal ~ 7 km hosszan az 51. sz. és az 5202. j. utak között vezet. Az említett utakhoz való csatlakozás körforgalmú csomópontok kialakításával tervezett. Az elkerülők 2x1 forgalmi sávval épülnek, mindkettő esetében szükséges a Budapest – Belgrád vasútvonal külön szintű keresztezésének kiépítése.

Jelen fázisban még csak a terület megközelítőleges lehatárolása áll rendelkezésre, nincsenek kijelölve a nyomvonalak.

3.2. Régészeti örökségvédelmi kockázatok, lehetséges hatáscsökkentés

A beruházás megvalósítása során jelentkező régészeti örökségvédelmi kockázatokat négy kategóriába sorolhatjuk:

1. Kizáró kockázat/ok: pl.: jelentős védendő objektum azonosítható egyértelműen, amely kizárja ott az építkezést.

Olyan, földrajzilag pontosan körülhatárolható, biztosan helyben megtartandó örökségi elemek, amelyeket a földmunkákkal el kell kerülni.

Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek

2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) 7. § 45. „Védetté nyilvánított régészeti lelőhely: miniszteri döntéssel, határozattal vagy e törvény alapján miniszteri rendelettel védetté nyilvánított kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségű, nyilvántartott régészeti lelőhely.”

A Kötv. 13. §

„(1) A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeken nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amely a lelőhelynek akár részleges állapotromlását eredményezheti.

(2) A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyhez védőövezetet lehet kijelölni.

(3) A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket kiemelten vagy fokozottan védett régészeti lelőhely kategóriába kell sorolni.

(4) Kiemelten védett az a lelőhely, mely kivételes tudományos jelentőséggel, és nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír. Fokozottan védett az a régészeti lelőhely, melynek tudományos jelentősége megállapítható, és egy nagyobb tájegységre nézve kiemelkedő fontossággal bír.”

Eredeti összefüggéseiben megmaradt, helyben és fizikai állapotromlás nélkül megőrzendő régészeti emlékek:

Korm. R. 21. § (3) „A földmunkával járó beruházással el kell kerülni

c) az eredeti összefüggéseiben megmaradt, helyben és fizikai állapotromlás nélkül megőrzendő régészeti emléket”.

Tájképi jelentőségű régészeti lelőhelyek

Korm. R. 2. § 11. „tájképi jelentőségű régészeti lelőhely: olyan régészeti lelőhely, amely megjelenésével környezetének meghatározó tájképi eleme (így különösen erőd, erődítés, vár, templom maradványai, földvár, halomsír, kunhalom, a domborzatból kiemelkedő, többszörösen rétegzett tell-település).

„Ex lege” védett régészeti emlékek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. § (2) bekezdés: „E törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Az e bekezdés alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek [24. § (1) bekezdés] minősülnek.”

1996. évi LIII. törvény 23. § (3):

„f) a kunhalom olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi, tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak;

g) a földvár olyan védelmi céllal létesített vonalas vagy zárt alakzatú földmű, amely azonosíthatóan fennmaradt domborzati elemként történeti, kulturális örökségi, felszínalaktani, illetve tájképi értéket képvisel.”

1996. évi LIII. törvény 31. §: „Tilos a védett természeti terület állapotát (állagát) és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatni.”

Hatáscsökkentő javaslat: elkerülés

2. Magas kockázat: lehetséges olyan örökségvédelmi érték, amelynek feltárása jelentős költségigénnyel, időbeli csúszásokkal jár, vagy akár kizáró okká formálódhat a feltárásokat követően.

Olyan örökségi elemek, amelyek feltárást követően kizáró okká formálódhatnak:

Olyan (egyedileg vagy ex lege védett) lelőhelyek, amelyeken előkerülhetnek helyben megtartandó örökségi elemek, de állapotuk ismeretlen. Védetté nyilvánításuk csak a feltárás alapján kezdeményezhető.

Jelentős költség- és időigénnyel járó feltárások:

Templom körüli temetők, többretegű lelőhelyek

Hatáscsökkentő javaslat: *elkerülés*

3. Közepes: örökségvédelmi érték lehetséges, de nem valószínű, hogy feltárása jelentős költséget/időt emésztene fel, vagy kizáró okká fajulhat.

Egy- vagy kétrétegű, intenzív, közepesen intenzív régészeti lelőhelyek, amelyek megelőző feltárásának módszere a Kötv. 22. § (3) bekezdés c) és d) pontja alapján teljes felületű feltárás.

Hatáscsökkentő javaslat: *megelőző feltárás, amelynek módszere teljes felületű feltárás*

4. Alacsony: örökségvédelmi érték nincs, vagy nem okozhat számottevő fennakadást a projektben.

Egyrétegű, alacsony intenzitású (szórványos) lelőhelyek, amelyek megelőző feltárásának módszere a Kötv. 22. § (3) bekezdés a) pontja alapján régészeti megfigyelés.

Hatáscsökkentő javaslat: *megelőző feltárás, amelynek módszere régészeti megfigyelés*

Összegezve:

Kockázat	Hatás	Kockázatkezelés / hatáscsökkentés
1	Veszélyezteteti a beruházás megvalósulását	Elkerülés
2	Veszélyeztetheti a beruházás megvalósulását, illetve nagy költség- és időigény	Elkerülés
3	Nem veszélyezteteti a beruházás megvalósulását, de költség- és időigénye van	Megelőző feltárás: teljes felületű feltárás
4	Minimális költség- és időigénye van	Megelőző feltárás: régészeti megfigyelés

3.3. A beruházás 200 méter széles övezetében azonosított régészeti lelőhelyek

Régészeti lelőhely neve	Nyilvántartási azonosítója	Azonosítás alapja	Lelőhely jellege	Lelőhely kora	Érintettség	Kockázati kategória
<i>Taksony – Farkashegyi-dűlő</i>	99941	<i>próbafeltárás</i>	<i>telep</i>	<i>késő középkor</i>	<i>pufferzónában</i>	4
Taksony – 1. lelőhely	45824	terepbejárás, ásatás	telep	őskor	érintett	3
<i>Dunavarsány – MOL 1. lelőhely</i>	41317	<i>terepbejárás, ásatás</i>	<i>telep</i>	<i>őskor, avar, középkor</i>	<i>pufferzónában</i>	4
Dunavarsány – Varsányi-Turján Ny	<i>Nyilvántartásba vétel alatt</i>	régészeti megfigyelés közbeni bontómunka	temető telep	avar kor szarmata	érintett	3
<i>Dunavarsány – Legelő sarka-dűlő</i>	42068	<i>terepbejárás</i>	<i>telep sír</i>	<i>szarmata honfoglalás kor</i>	<i>pufferzónában</i>	4
Dunavarsány – Nagyordas-dűlő	42070	helyszíni szemle, terepbejárás	telep	bronzkor, szarmata	érintett	3
Dunavarsány – Árpád út-Akácfa utca	42087	helyszíni szemle, régészeti megfigyelés	temető	szarmata	érintett	3
Bugyi – MOL 1. lelőhely	41242	terepbejárás	telep	szarmata	érintett	3
Bugyi – Nagylapos III.	41181	terepbejárás	telep	szarmata, népvándorlás kor, Árpád-kor	érintett	3
Bugyi – Nagylapos II.	39744	helyszíni szemle	telep	bronzkor?	érintett	3
Bugyi – Nagylapos I.	39741	helyszíni szemle, régészeti megfigyelés	telep	avar kor	érintett	3

Összegzés

A jelenlegi ismereteink alapján a tervezési területen nem ismerünk olyan helyben megtartandó örökségi elemeket, amelyeket a Korm. R. 21. § (3) bekezdés alapján a földmunkával el kell kerülni, illetve az örökségvédelmi kockázata alapján az 1. kategóriába sorolhatunk.

Jelenlegi ismereteink alapján az érintett nyilvántartott régészeti lelőhelyek a feltárható – 3-as és 4-es – kategóriába tartoznak, azonban hangsúlyoznunk kell, hogy ezeken terepi vizsgálatokat még nem végeztünk, így fennáll a lehetősége, hogy a későbbiek folyamán a lelőhelyeknek olyan tulajdonságai válnak ismertté, melyek megváltoztatják kockázati besorolásukat.

Elmondható, hogy az érintett nyilvántartott régészeti lelőhelyek többségét főként terepbejárás vagy helyszíni szemle során azonosították, csak kevés esetben történt ásatás, utóbbiak a MOL

gázvezeték, illetve a Budapest – Belgrád vasútvonal nyomvonalának vizsgálatához kapcsolódnak. Ebből kifolyólag kiterjedésükről, intenzitásukról nincsenek pontos információink. Emellett a tervezési területeken szisztematikus régészeti kutatás még nem zajlott, így nagyobb régészeti érintettséggel szükséges számolni az eddig ismertnél. Erre jó példa a Budapest – Belgrád vasútvonal építkezési munkálatai közben előkerült, fent említett Dunavarsány – Varsányi-Turján Ny lelőhely, ahol az ásatás során megfigyelhető volt, hogy az avar temető K-i szélét tárták fel, illetve a szarmata településnek pedig a Ny-i felét érintették a vasúti beruházások, így a lelőhely mindkét irányba biztosan folytatódik.

A geomorfológiai adottságok alapján megállapítható, hogy a vizsgálati területen és annak övezetében ismert régészeti lelőhelyek nagy valószínűséggel jóval nagyobb kiterjedésűek a jelenleginél, így nagyobb mértékben érintik a vizsgálati helyszínt is, valamint az északi belső területekről egyáltalán nincsenek információink a régészeti érintettséget illetően.

Összességében megállapítható, hogy még a tervezési fázis végleges lezárása előtt további régészeti kutatásokra (terepbejárásra, továbbá műszeres lelőhelyfelmérésre és próbafeltárásokra) van szükség a tervezési helyszíneken az örökségvédelmi kockázatok csökkentése érdekében. Ily módon kisebb korrekciókkal, területmódosításokkal csökkenthető a beruházás idő- és költségvonzata.

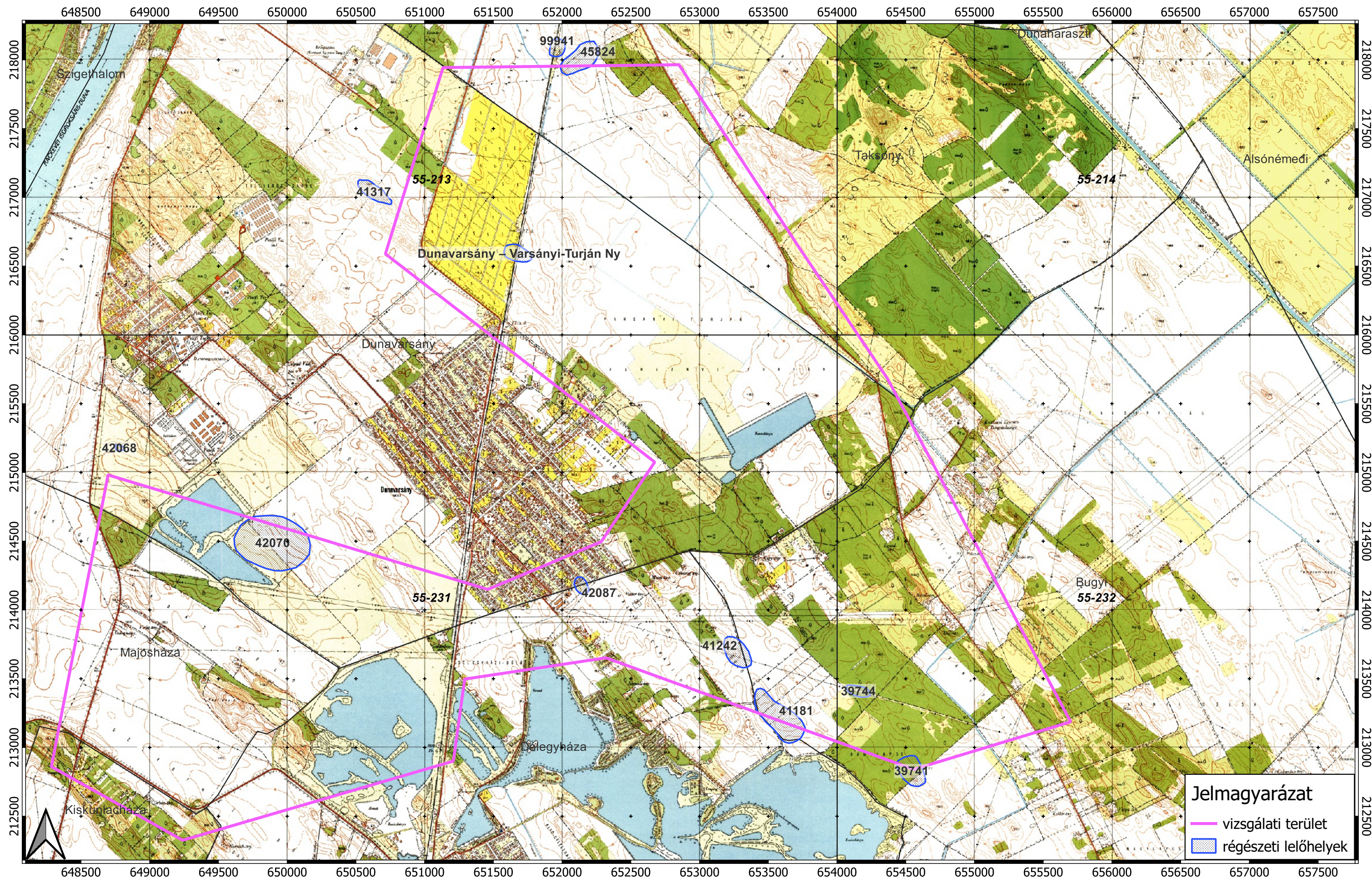
Budapest, 2024. október 21.

Koller Melinda

régész

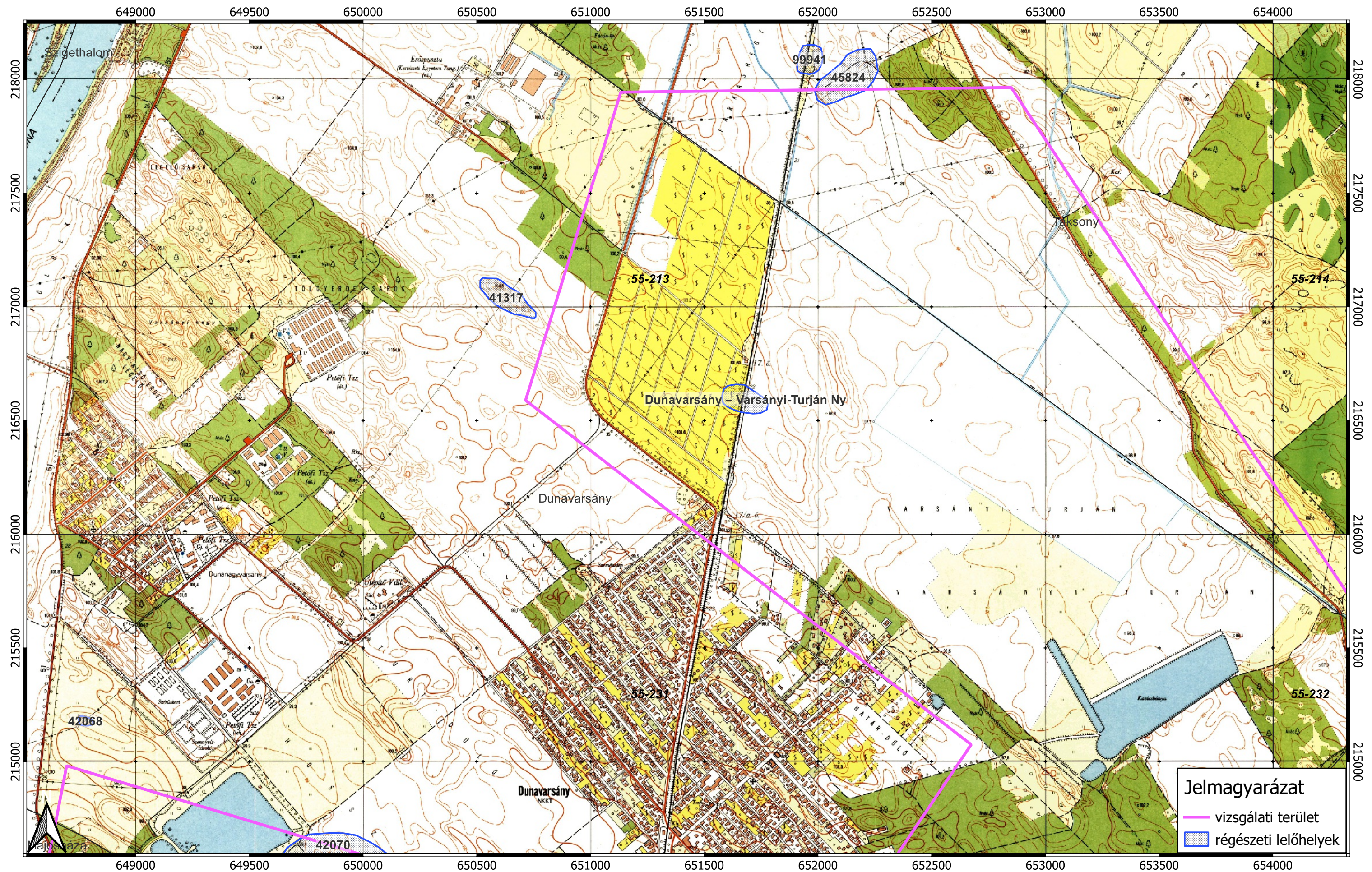
TÉRKÉPMELLÉKLETEK

NEMZETI
RÉGÉSZETI
INTÉZET

1:25000

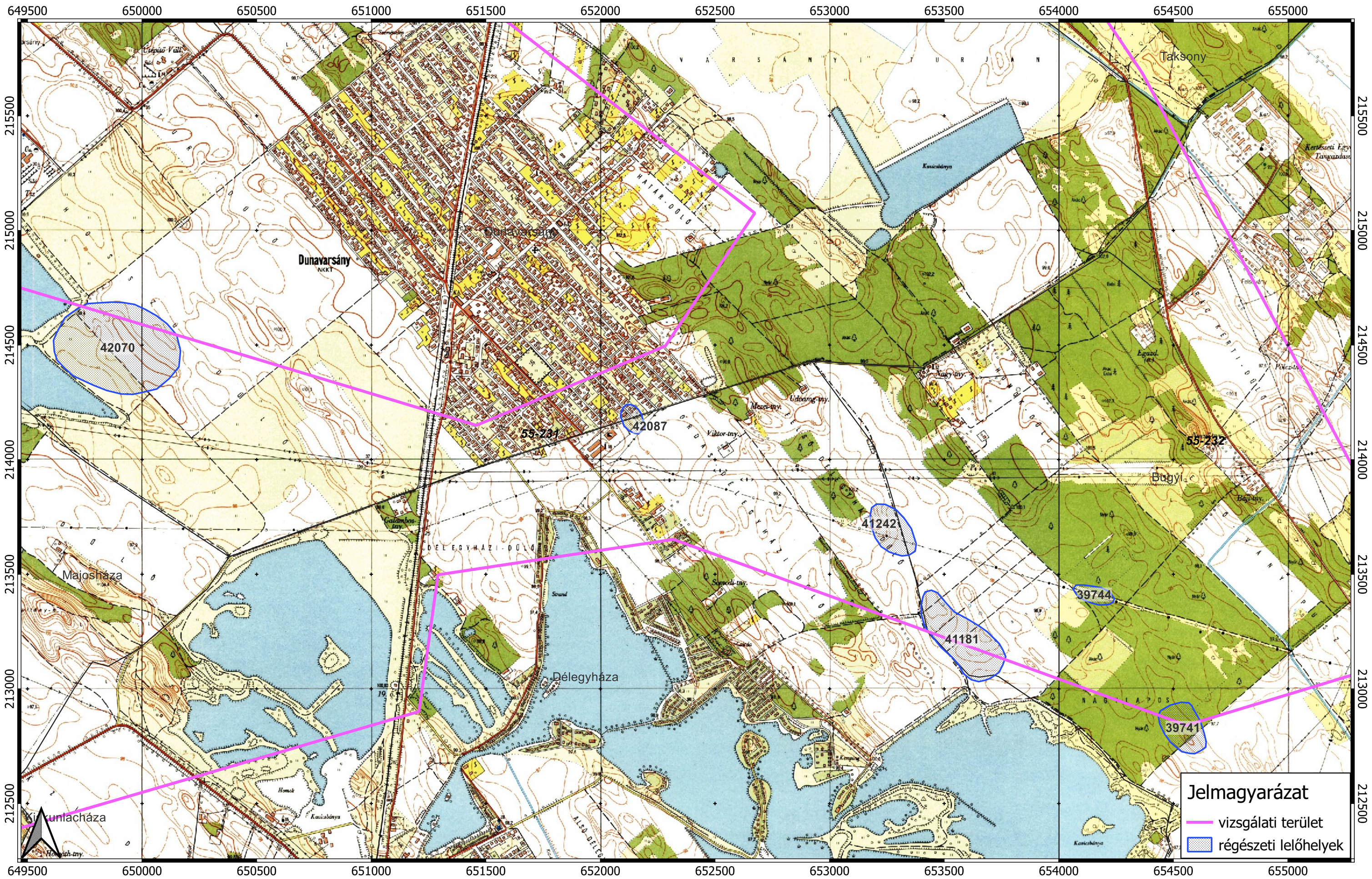
Dunavarsány kétirányú elkerülését biztosító elkerülő utak
Előzetes régészeti dokumentáció - kockázatelemző munkarész
Átnézeti térképmelléklet
A régészeti adatgyűjtés eredménye

NEMZETI
RÉGÉSZETI
INTÉZET

1:15000

Dunavarsány kétirányú elkerülését biztosító elkerülő utak
Előzetes régészeti dokumentáció - kockázatelemző munkarész
1. sz. térképmelléklet
A régészeti adatgyűjtés eredménye

NEMZETI
RÉGÉSZETI
INTÉZET

1:15000

Dunavarsány kétirányú elkerülését biztosító elkerülő utak
Előzetes régészeti dokumentáció - kockázatelemző munkarész
2. sz. térképmelléklet
A régészeti adatgyűjtés eredménye